

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی همدان

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمانشاه

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایلام

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کردستان

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی آذربایجان

آشنایی با مجلات جعلی و چپاولگر

دکتر فاطمه سمیعی

استادیار پژوهشی مهندسی بهداشت محیط

معاونت تحقیقات و فناوری - دانشگاه علوم پزشکی همدان

F.SAMIEE@UMSHA.AC.IR

دسته بندی مجلات از لحاظ اعتبار

مجلات بی اعتبار و کم اعتبار

مجلات هایجکت شده

مجلات یکی از مهمترین کانالهای انتقال و انتشار اطلاعات علمی هستند.

اولین مجله علمی

Journal des sçavans

Academic journal :

The Journal des sçavans, established by Denis de Sallo, is the earliest academic journal published in Europe. It is thought to be the earliest published scientific journal. It currently focuses on European history and premodern literature.

Source: [Wikipedia](#)

Publisher: Académie des Inscriptions et Belles-Lettres

History: 1665–1792, 1797, 1816–present

ISO 4: J. Sçavans

Language: French

انواع مجلات از لحاظ اعتبار

یکی از معیارهای مهم جهت سنجش اعتبار مجلات داوری است.

➤ ژورنالهای دارای فرآیند داوری Peer- Review

➤ ژورنالهای بدون فرآیند داوری Non-Peer review

ژورنال های Non-Peer Review فرایند داوری خاصی ندارند و در صورتی که مقالات فرمت و موضوعات تحت پوشش ژورنال را رعایت کرده باشد در این ژورنال ها چاپ می شوند.

انواع مجلات از لحاظ اعتبار

عمدتاً مجلات Magazines جزء این گروه می باشند و بدون داوری مقالات را چاپ می کنند لذا این گروه از ژورنال ها از اعتبار علمی چندانی برخوردار نیستند. بر خلاف ژورنال های بدون داوری، ژورنال های Peer Review که از اعتبار بالاتری برخوردارند برای هر مقاله فرایند داوری مشخصی دارند.

انواع مجلات از لحاظ اعتبار

عموما این ژورنال ها مقالات ارسال شده به آنها را برای ۲ یا ۳ داور می فرستند تا آنها نظراتشان را درباره سطح و کیفیت آن مقالات ابراز کنند. به طور کلی چاپ مقاله در این ژورنال زمان نسبتا بیشتری می طلبد و مقاله باید حتما استانداردهای مشخصی را پوشش دهد. یکی دیگر از معیارهای اعتبارسنجی ژورنالها قرار داشتن نام آنها در لیست ژورنالهای ISI امی باشد که از طریق جستجو بر اساس نام ژورنال و یا کد ISSN ژورنال در سایت <http://ip-science.thomsonreuters.com/mjl/> امکان پذیر است

اهمیت رتبه بندی مجلات

رتبه بندی مجلات از اقدامات بسیار مهم و ارزشمندی است که کار پژوهشگران و تمام ذی نفعان و بازیگران دنیای مقاله نویسی را راحت می کند. زمانی که می خواهید پیرامون یک موضوع پژوهشی انجام بدهید، با وجود رتبه بندی ها و بررسی ارزش و جایگاه هر مقاله می توانید به مطالب و محتوای آن رجوع کنید و کارتان را پیش ببرید.

رتبه بندی مجلات بین المللی و داخلی از نظر اعتبار و امتیاز

اگر بخواهیم مجلات بین المللی را از نظر درجه و اعتبار بررسی کنیم، بایستی تفاوت موسسات اصلی نمایه کننده (ایندکس) مجلات را بدانیم.

۱- مجلات بین المللی

چهار ایندکس کننده معتبر بین المللی در علوم مختلف

➤ شرکت تامسون رویترز (Thomson Reuters)

➤ اسکوپوس (Scopus)

➤ پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)

➤ در زمینه پزشکی پاب مد (PubMed)

مجلات تامسون (ISI, WOS)

➤ شرکت تامسون رویترز (Thomson Reuters) یک شرکت چندملیتی رسانه‌های گروهی است که زیر مجموعه‌هایی دارد که یکی از این زیر مجموعه‌ها پایگاه Web of science می‌باشد، پایگاه

Web of science (WOS) یک نمایه استنادی علمی است که توسط تامسون رویترز ایجاد شده است که جستجوی استنادی جامع را فراهم می‌کند.

➤ به صورت عامیانه و متداول مقالاتی که در این پایگاه نمایه می‌شوند به مقالات **ISI** شهرت یافته‌اند.

❖ **WOS**

❖ دارای ایمپکت فاکتور **JCR**

❖ بدون ایمپکت فاکتور **ISI Listed**

برای اطمینان از ایندکس بودن یک مجله در موسسه تامسون می توانید به آدرس سایت زیر مراجعه کنید:

http://ip-science.thomsonreuters.com/mjl/#journal_lists

مجلات اسکوپوس (Scopus)

▶ اسکوپوس یکی از نمایه‌های استنادی معتبر و شناخته شده است که اطلاعات کتاب‌شناختی حدود ۲۵ میلیون سند را در خود جمع‌آوری کرده است. اسکوپوس اطلاعات محصولات حدود ۵ هزار ناشر علمی را از سراسر جهان در خود جای داده است. در مجموع اسکوپوس اطلاعات ۱۶ هزار و پانصد مجله علمی پژوهشی را در خود نمایه کرده است.

برای اطمینان از ایندکس بودن یک مجله در موسسه اسکوپوس می‌توانید به آدرس سایت زیر مراجعه کنید:

<http://www.scimagojr.com/journalsearch.php>

► پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC) یک سامانه اطلاع رسانی علمی است که در صدد تجزیه و تحلیل مجلات علمی کشورهای اسلامی بر اساس معیارهای علم سنجی معتبر اسلامی می‌باشد. پس از تامسون و اسکوپوس، ISC (پایگاه استنادی علوم جهان اسلام) سومین پایگاه استنادی برای سنجش عملکرد پژوهشی کشورها محسوب می‌شود که ۵۷ کشور در آن مشارکت دارند.

برای اطمینان از ایندکس بودن یک مجله در پاب مد می‌توانید به آدرس سایت زیر مراجعه کنید:

<http://mjl.isc.gov.ir/Default.aspx?lan=en>

مجلات پاب مد (PubMed)

پاب مد (PubMed) مهمترین ابزار برای جستجوی پایگاه داده‌های آزاد (دیتابیس) مدلاین است، که حاوی اطلاعات پژوهشی برای تمام رشته‌های علوم پزشکی و زیست‌شناسی است. این دیتابیس تا سال ۲۰۰۸ حاوی ۱۷ میلیون عنوان بود که قدیمیترین آنها به سال ۱۸۶۵ باز می‌گردد. پاب مد مجموعه‌ای از اطلاعات کیفی مرکز ملی اطلاعات زیست‌فناوری و سایر نهادهای و سازمان‌های دولتی حوزه سلامت ایالات متحده آمریکا است. این دیتابیس بطور رایگان برای جهانیان قابل دسترس است.

برای اطمینان از ایندکس بودن یک مجله در پاب مد می‌توانید به آدرس سایت زیر مراجعه کنید:

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/nlmcatalog/>

در حالت کلی در ایران سه نوع مجله داریم که اعتبار و درجه علمی آنها از سوی یکی از سه ارگان وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، و حوزه علمیه تعیین می شود و به ترتیب اعتبار عبارتند از:

مجلات علمی - پژوهشی

هر تولیدی که به دنبال جستجوی حقایق و برای کشف بخشی از معارف و نشر آن در میان مردم و به قصد حل مشکلی یا بیان اندیشه ای در موضوعی از موضوع های علمی، از طریق مطالعه ای نظام مند، برای یافتن روابط اجتماعی میان پدیده های طبیعی به دست آید و از دو خصلت اصالت و ابداع برخوردار باشد و نتایج آنها به کاربردها، روشها و مفاهیم و مشاهدات جدید در زمینه علمی با هدف پیشبرد مرزهای علمی و فن آوری منجر گردد، علمی - پژوهشی قلمداد می شود. در واقع هدف اصلی مقاله علمی پژوهشی ایجاد یک استدلال است.

مجلات علمی - ترویجی

► یک مقاله علمی ترویجی یا مرور ادبیات، اطلاعات منتشر شده در حوزه یک موضوع بخصوص در یک محدوده زمانی را مورد بحث و بررسی قرار می دهد. مقاله علمی ترویجی(مرور ادبیات) می تواند خلاصه ای از مقالات و منابع موجود باشد اما معمولاً سازماندهی خاص خود را دارد و خلاصه و استنتاجها را ترکیب می کند و اطلاعات را در ساختاری نو ارائه می دهد. مقاله علمی ترویجی می تواند تفسیری جدید از مقالات و کارهای قبلی ارائه دهد یا اطلاعاتی جدید را با تفاسیر قبلی در هم آمیزد، یا سیر جریان پیشرفت فکری حوزه مورد بحث و مباحثات مربوط به آن را ترسیم کند.

مجلات علمی - تخصصی

- این مجلات معمولاً وابسته به برخی سازمانها و نهادهای خاص بوده و مباحث تخصصی در یک زمینه را مطرح می کنند و نویسندگان مختلف می توانند مطالب خود را برای این مجلات ارسال کنند. نکته قابل توجه در مورد این نوع مجلات این است که این مجلات معمولاً هیچ گونه امتیاز و مجوز علمی را از ارگانهای زیربط مثل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا حوزه علمیه دریافت نکرده اند و صرفاً به منظور اطلاع رسانی و بالا بردن آگاهی های قشر خاصی از افراد جامعه در زمینه های تخصصی به چاپ مطالب می پردازند.
- مثل مجله علمی - تخصصی رشد که وابسته به وزارت آموزش و پرورش بوده و به فعالیت در زمینه مباحث آموزشی می پردازد.

شاخص های اعتبار مجلات

► **ایمپکت فاکتور (Impact Factor یا شاخص IF)**: به میزان ارجاعاتی که در یک سال به مقالات آن مجله صورت می گیرد، ایمپکت فاکتور می گویند. به زبان دیگر هر چقدر ایمپکت فاکتور یک مجله بالا باشد به این معنی است که احتمال دیده شدن مقاله شما بالاتر می رود و بصورت کلی آن مجله از مشهوریت بالایی برخوردار است. معمولا ایمپکت فاکتور بالای ۲ عدد خوبی است.

► **رتبه بندی Q**: یکی دیگر از عواملی که در اعتبار مجله تاثیر می گذارد شاخص رتبه بندی Q است. بصورت کلی مقالات در ۴ بخش (Q1, Q2, Q3, Q4) رتبه بندی می شوند که Q1 دارای بیشترین اعتبار و Q4 دارای کمترین اعتبار است. البته به این نکته نیز توجه کنید که با توجه به مقاله خود باید مجله مورد نظر را انتخاب کنید. طبیعتا اگر مقاله شما دارای کیفیت کمی باشد قطعا در مجلات Q1 و Q2 پذیرش نخواهد شد.

► **شاخص H (h-index)**: معیار بعدی شاخص H است که باید سنجیده شود. شاخص H یک عدد است که میزان تاثیر گذاری ژورنال مورد نظر را در جامعه علمی بیان می کند. این شاخص نشان می دهد که مجله تا چه حد به انتشار مقالاتی با محتوای باکیفیت و پرمراجعه موفق بوده است.

نحوه یافتن مجلات بی اعتبار

و

کم اعتبار

تشخیص کیفیت مجلات علمی

1. پیدا کردن مجلات پذیرنده مقالات محققان برجسته

اولین روش این است که ببینیم محققانی که باورشان داریم، در چه مجلاتی مقاله چاپ می‌کنند. بدون شک محققان برجسته در مجلات باکیفیت، مقالات خود را چاپ می‌کنند؛ بنابراین با کمی جستجو در اینترنت می‌توانیم این مجلات را پیدا کنیم و مقالات خود را برای چاپ به آن‌ها بسپاریم.

تشخیص کیفیت مجلات علمی

۲. بررسی چند مقاله از شماره‌های پیشین مجله

گاهی می‌توان با مطالعه و بررسی چند مقاله از شماره‌های پیشین یک مجله در ارتباط با موضوع کاری‌مان، پی به باکیفیت بودن یا نبودن یک مجله برد. بدیهی است مجله‌ای که بیشتر مقالات آن کیفیت پایینی دارند، خود نیز مجله‌ای بی‌کیفیت است.

تشخیص کیفیت مجلات علمی

۳. چک کردن فهرست سیاه مجلات نامعتبر

خوشبختانه با افزایش تعداد مجلات نامعتبر، سازمان‌ها، انجمن‌های علمی، کتابخانه‌ها و دانشگاه‌ها هم‌بیکار ننشسته‌اند و فهرستی از مجلات نامعتبر تهیه کرده‌اند و آن را در دسترس محققان قرار داده‌اند تا آن‌ها بتوانند قبل از تحویل مقاله خود، به راحتی اسم مجلات را در این فهرست جستجو کنند و پی به نامعتبر بودن مجله ببرند. گاهی حتی بعضی از محققان به تنهایی فهرستی از این مجلات نامعتبر تهیه می‌کنند که تا حدود زیادی به این فهرست‌ها می‌توان اعتماد کرد.

تشخیص کیفیت مجلات علمی

۴. پرس‌وجو از استاد راهنما، دوستان و همکاران

راه دیگر برای بررسی کیفیت یک مجله، پرس‌وجو کردن از استاد راهنما، دوستان و یا همکاران در دانشکده است. با این کار از تجربه آن‌ها در انتخاب مجلات باکیفیت استفاده می‌کنید؛ البته فقط به سراغ کسانی بروید که به سطح دانش آن‌ها باور دارید.

۵. تحقیق درباره ناشر مجله

یک ناشر خوب همیشه مجلاتی خوبی هم انتخاب می‌کند؛ بنابراین اگر نظرات و بازخوردهای منفی‌ای درباره یک ناشر در اینترنت پیدا کردید، کمی بیشتر درباره مجلات آن ناشر تحقیق کرده و در تصمیم خود تجدیدنظر کنید.

تشخیص کیفیت مجلات علمی

۶. بررسی سردبیر و داوران مجله

خیلی‌ها معتقدند که کیفیت سردبیر و داوران یک مجله، کیفیت خود مجله را منعکس می‌کند. این داوران معمولاً از دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی معتبری دعوت به همکاری می‌شوند. گاهی مجلاتی پیدا می‌شوند که بدون اطلاع و به صورت غیرقانونی، اسم محققان برجسته را به عنوان داور یا سردبیر روی وبسایت خود قرار می‌دهند تا با این کار برای خود اعتبار و آبرو بخرند. یک راه برای تشخیص درستی این ادعا این است که وبسایت دانشگاهی این داوران را بررسی کنیم. خوشبختانه تقریباً تمام داوران در وبسایت خود به داوریشان در مجلات مختلف اشاره می‌کنند.

تشخیص کیفیت مجلات علمی

۷. مبلغ درخواستی از سوی مجله برای چاپ مقاله

با وجود اینکه بعضی از مجلات باکیفیت هم پیدا می‌شوند که برای جبران بخشی از هزینه‌های خود، از نویسندگان پول می‌گیرند، اما یکی از نشانه‌های یک مجله نامعتبر این است که مبالغ نامعقولی از نویسندگان برای چاپ مقاله‌هایشان درخواست می‌کنند.

تشخیص کیفیت مجلات علمی

۸. زمان داوری

یکی دیگر از نشانه‌های یک مجله بی‌کیفیت این است که زمان داوری مقالات به حدی کوتاه است که باعث شک نویسندگان می‌شود. گاهی این زمان به ۱۲ ساعت هم نرسد. بدیهی است که این زمان کوتاه برای بررسی تمام زوایای یک مقاله و بررسی ادعاهای موجود در آن کافی نیست.

۹. نوع داوری

یکی از خصوصیات مجلات بی‌کیفیت این است که داوران آنها به هیچ‌کدام از مقاله‌های ارسالی، هیچ‌گونه ایرادی نمی‌گیرند و آنها را بدون هیچ حذف و اضافهای قبول و چاپ می‌کنند. داور یک مجله باکیفیت، گاهی چنان پیشنهادهایی برای بهبود کیفی یک مقاله می‌دهد که تعجب نویسنده را برمی‌انگیزد. این کار نشان از اشراف کامل داور به موضوع مقاله دارد.

تشخیص کیفیت مجلات علمی

۱۰. کشور منتشرکننده مجلات

یکی دیگر از راه‌های بررسی کیفیت یک مجله، کشور منتشرکننده آن است. به طور کلی می‌توان گفت مجلاتی که در کشورهای نه‌چندان توسعه‌یافته مانند هند، پاکستان، مالزی، عراق، افغانستان و... فعالیت می‌کنند، دارای کیفیت پایینی هستند.

۱۱. پایگاه نمایه شدن مجلات

راه دیگر برای بررسی کیفیت یک مجله این است که ببینیم در چه پایگاه‌هایی نمایه می‌شوند. به طور کلی اگر مجله‌ای در ISI نمایه شود، بعید است که کیفیت پایین داشته باشد؛ البته متأسفانه گاهی مجلاتی هم دیده می‌شوند که با وجود کیفیت پایین، در پایگاه‌های معتبری نمایه می‌شوند.

تشخیص کیفیت مجلات علمی

۱۲. بررسی نویسندگان مقالات یک مجله

متأسفانه به دلیل نادرست بودن معیارهای ارتقا اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها و همچنین مجبور کردن دانشجویان دکتری برای داشتن مقاله ISI، شاهد این هستیم که این افراد به سراغ مجلات بی‌کیفیت می‌روند تا به هر شکلی که شده، مقاله خود را چاپ کنند. این معضل در بعضی از کشورهای عربی هم دیده می‌شود. به خاطر همین است که گاهی مجلاتی را می‌توان دید که تمام نویسندگان یک شماره آن، بدون استثنا ایرانی هستند؛ بنابراین اگر مجله‌ای را دیدید که نویسندگان آن، ایرانی یا عرب هستند، کمی بیشتر درباره تصمیم خود فکر کنید.

تشخیص کیفیت مجلات علمی

۱۳ - بررسی وبسایت مجله

یکی دیگر از راه‌های تشخیص کیفیت یک مجله، بررسی وبسایت مجله است. وبسایت بیشتر مجلات بی‌کیفیت، از نظر ظاهری، به طرز ناشیانه‌ای طراحی شده‌اند. علاوه بر این، توضیحات انگلیسی موجود در آن‌ها، دارای اشتباهات فاحش گرامری هستند. همچنین بعضی از لینک‌های موجود در آن‌ها کار نمی‌کنند. به علاوه، آدرس‌های ایمیلی که از مسئولان مختلف مجله روی وبسایت قرار می‌دهند، ایمیل‌های آکادمیک نیستند و از سرویس‌دهنده‌های عمومی‌ای مثل یاهو یا جی‌میل استفاده می‌کنند.

یافتن مجلات هایجک

Hijack Journal

واژه هایجک (Hijack) به معنای ربودن است. زمانی که از موضوع مجلات ربوده شده صحبت می کنیم، متعاقباً به مجلات جعلی (fake or counterfeit) و سودجویی اشاره می کنیم که به نحوی اقدام به ساخت وبسایت به جای وبسایت مجلات معتبر یا کپی برداری از روی سایت آن ها می کنند.

در پاره ای موارد وقتی که یک مجله معتبر قرارداد استفاده از نشانی اینترنتی یا دامین خود را تمدید نمی کند، مجله رباها از آدرس قبلی مجلات معتبر استفاده می کنند. غالباً عناصر پشت صحنه این نوع مجله ربايي را فرد یا افرادی تشکیل می دهند که از اشتیاق پژوهشگران به انتشار اثر در مجلات معتبر و البته بی دقتی و ناآگاهی آن ها سوء استفاده می کنند و با دریافت هزینه های بسیار زیاد از پژوهشگران اقدام به انتشار آثار آن ها در مجلات کم اعتبار یا بی اعتبار خود می کنند. حتی گاهی هزینه بیشتری دریافت می کنند تا آثار را در اولویت انتشار قرار بدهند.

به عنوان یک نمونه:

ژورنال جعلی میتوان به مجله هایجک شده نشنال پارک سوئیس (در آدرس جعلی [naukpublication\[dot\]org](http://naukpublication[dot]org)) اشاره نمود که متاسفانه تقریبا اغلب مقالات آن را نویسندگان ایرانی تشکیل داده اند.

مجلات هایجک

به جهت اهمیت این موضوع و اطلاع بخشی در میان جامعه دانشگاهی ، وزارت علوم تحقیقات و فناوری در گزارش های دوره ای خود در خصوص معرفی ژورنال های نامعتبر ، بخشی از این گزارش را اختصاص به معرفی ژورنال های تقلبی یا هایجک شده قرار داده است.

از سوی دیگر بسیاری از وبسایت ها و گاه وبلاگ ها در فضای وب سعی در معرفی و بروز رسانی فهرست این قبیل ژورنال های جعلی می دارند.

مجلات هایجک

معمولا ژورنال های که وب سایت رسمی ندارند یا به نحوی وب سایت رسمی آن ها ناشناخته یا غیرفعال است در معرض جعل شدن هستند.

مجلات هایجک

Hijacked Journals

Row	Title	ISSN	URL	App date
1	Abnormal and Behavioural Psychology	2472-0496	www.omicsgroup.org/journals/abnormal-behavioural-p...	2017-01-01
2	Academia Arena	1553-992X	www.sciencepub.net/academia	2018-04-01
3	Academic Journal of Animal Diseases (AJAD)		www.idosi.org/ajad/ajad.htm	2017-01-01
4	Academic Journal of Cancer Research (AJCR)	1995-8943	www.idosi.org/ajcr/ajcr.htm	2017-01-01
5	Academic Journal of Entomology (AJE)	1995-8994	www.idosi.org/aje/aje.htm	2017-01-01
6	Academic Journal of Nutrition (AJN)	2222-1222	www.idosi.org/ajn/ajn.htm	2017-01-01
7	Academic Journal of Oral and Dental Medicine (AJODM)	2222-1222	www.idosi.org/ajodm/ajodm.htm	2017-01-01
8	Academic Journal of Plant Sciences (AJPS)	1995-8986	www.idosi.org/ajps/ajps.htm	2017-01-01
9	Acta Biomedica Scientia	2472-0496	www.omicsgroup.com/journal/abs	2017-01-01
10	Acta Medica International	2343-6376	www.actamedicainternational.com	2017-01-01

چاپ مقاله در یک مجله خوب و معتبر یکی از مهم ترین مراحل فعالیت های پژوهشی یک فرد است که می تواند در رزومه علمی و کاری وی نیز نقش مهمی ایفا کند و وزنه سنگینی در آن باشد.

از لطف شما بسیار سپاسگزارم...